

MODERNUS KAIMAS, AUGANTIS ŽEMĖS ŪKIS

Liberalai mato Lietuvos kaimą, kaip ekologišką, saugią ir patrauklią gyventi vietą. Su jaunoms šeimoms pritaikyta infrastruktūra, gyvybingomis veiklomis ir gerai mokamomis darbo vietomis. Todėl Liberalų sąjūdis siūlo konkurencingą ir tvarios plėtros principus užtikrinančią žemės ūkio politiką, kuri apima sveiką aplinką, puoselėjamą kraštovaizdį, bendruomenės ir savanorystės iniciatyvas.

14.1 Politikos tęstinumas ir būtiniausi pokyčiai

Gyventojų migracijos duomenys bado akis, kad ekonominės realijos kaimo vietovėse nėra palankios šeimoms kurti saugią aplinką sau ir savo vaikams. Liberalų sąjūdžio nuomone, valstybė, teikdama paramą kaimo ir žemės ūkio vystymui, privalo spręsti aktualiausius smulkaus ir vidutinio verslo, darbo vietų kūrimo ir patogesnės infrastruktūros klausimus. Tik taip įmanoma sustabdyti kaimo senėjimą ir uždaramą.

14.1 Didinti ES paramos prieinamumą, sklaidą, efektyvumą

Paramą nukreipsime į visų kaime gyvenančių žmonių gerovės kūrimą. Sieksime, kad tiesioginės išmokos būtų mokamos tik už tam tikrą žemės plotą. Perskirstysime dalį tiesioginėms išmokoms skirtų paramos lėšų, perkeliant jas kaimo vystymui – investicijoms į paslaugų sektorių. Skirsime didesnes tiesiogines išmokas už pirmuosius hektarus ir jauniems ūkininkams.

Didinsime ES paramos prieinamumą. Peržiūrėsime paramos skyrimo reikalavimus, kad jie būtų pagrįsti ir aiškūs. Reikalausime, kad paramą gautų geriausios kokybės ir didžiausią teigiamą poveikį žemės ūkiui ir kaimui, žuvininkystės sektoriui darysiantys projektai. Peržiūrėsime žemės fondo skirstymo sistemą.

Remsime ekologiškus ūkius. Paramos prioritetą skirsime ūkininkams, tausojantiems aplinką, ekologiškai ūkininkaujantiems, remsime miškininkystės projektus.

Atstovausime kaimo interesams derybose su ES. Sieksime, kad tiesioginės išmokos jas gaunantiems Lietuvos ūkininkams greičiau pasiektų ūkininkams senosiose ES valstybėse mokamų tiesioginių išmokų vidutinį lygį. Teritorijų, kuriose yra gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (mažiau palankių ūkininkauti vietovių), ribas nustatysime vadovaujantis visai Europai bendrai patvirtinta metodika.

Užtikrinsime, kad žvejybos kvotų skirstymo sistema maksimaliai prisidėtų prie žuvininkystės sektoriaus gyvybingumo. Užtikrinsime žvejybos pajėgumų ir turimų žvejybos

galimybių pusiausvyrą, prioritetą teikdami ekologiškai tausiai, efektyviai išteklius naudojančiai, inovacinei, konkurencingai ir žiniomis grindžiamai akvakultūrai.

14.1.1 Dėmesys ūkiams ir verslui

Lietuvoje vyrauja smulkūs ūkiai, o veikiančių kooperatyvų veikla orientuota į žaliavinių produktų realizavimą, bet ne jų perdirbimą. Iš vienos pusės smulkūs ūkiai neturi konkurencinių galimybių išlikti, iš kitos pusės – spartesnė kooperatyvų plėtra nevyksta dėl to, kad valstybė nesukuria tam tinkamų sąlygų.

Liberalų sąjūdžio nuomone, stiprinant smulkius ir vidutinius ūkius, reikia stiprinti vietinės maisto produktų rinkos plėtrą, padėti įgyvendinti verslo logistikos sprendimus ir kurti trumpo tiekimo grandines. Tai galėtų paskatinti investicijas į smulkų ir vidutinį ūkį, ūkių kooperaciją, žaliavų perdirbimo ir gamybos plėtrą.

Sudarysime palankias sąlygas smulkiems ūkiams vystyti ilgalaikę perspektyvą. Panaikinsime biurokratinės kliūtis įsigyjant žemę ūkininkavimui. Remsime įvairius ūkininkų kooperacijos ir bendradarbiavimo modelius (kooperatyvai, gamintojų organizacijos, klasteriai ir kt.) Sudarysime sąlygas savivaldybių disponuojamo turto perleidimui (pardavimas, nuoma) verslui, būtiniausių paslaugų teikimui kaimo vietovėse pradėti.

Mažinsime ribojimus ir reikalavimus ūkininkams perdirbti ūkyje ar ruošti realizavimui savo užaugintą produkciją. Raginsime verslą plėtoti į ilgalaikę perspektyvą orientuotą verslą, kurti darbo vietas, diegti inovacijas.

Sieksime, kad būtų panaikintos visos kliūtys, trukdančios Lietuvos ir užsienio fiziniams bei juridiniams asmenims nuosavybės teise įsigyti žemės ūkio paskirties žemę. 2014 metų gegužės 1 d. įsigaliojęs Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymas ne tik eliminavo nemenkos dalies Lietuvos Respublikos piliečių konstitucines teises laisvai disponuoti savo turtu arba įsigyti nekilnojamą turtą – žemės ūkio paskirties žemę, bet ir padarė didžiulę žalą žemės rinkai. Akivaizdu, kad baimės, jog užsieniečiai supirks Lietuvos žemę buvo visiškai nepagrįstos, o valdžios reakcija į jas – gerokai perdėta. Todėl būtina siekti, kad šis, Lietuvos Respublikos piliečių konstitucines teises varžantis ir jos ekonomikai kenkiantis įstatymas turi būti nedelsiant panaikintas.

Sudarysime sąlygas mokslo ir verslo bendradarbiavimui. Sieksime, kad būtų kuriamos žemės ir maisto ūkiui, verslui kaime reikalingos inovacijos, perduodamos žinios. Kursime sąlygas melioracijos įrenginių priežiūrai ir renovacijai, dirvų kokybės palaikymui ir gerinimui.

14.1.2 Orientuotis į rinką ir į vartotojus

Būdama maža valstybė su atvira ekonomika, Lietuva jautriai reaguoja į pokyčius tarptautinėse rinkose. Ženkli dalis Lietuvoje pagamintų žemės ūkio ir maisto produktų dėl patogios geografinės padėties, taip pat dėl patrauklių kainų buvo eksportuojama į Rusiją, kuriai, paskelbus embargą, nukentėjo Lietuvos žemės ūkis ir maisto pramonė.

Liberalai palaiko, kad dalį praradimų eksporto rinkose maisto produktų gamintojai ir perdirbėjai bando kompensuoti persiorientuodami į kitas rinkas ir didindami vidaus vartojimą. Tuo tarpu Lietuvos vartotojai kenčia dėl santykinai didelių maisto produktų kainų, savo ruožtu ūkininkus stumia į neviltį itin žemos užaugintos produkcijos supirkimo kainos.

14.1.3 Reklamuoti lietuvišką prekę

Skatinsime lietuviškų žemės ūkio ir maisto produktų vartojimą Lietuvoje ir užsienyje. Plėsimė esamas ir ieškosime naujų realizavimo rinkų, ypatingai – ne žaliavai, o galutiniam vartojimui paruoštiems produktams.

Atstovausime žemės ūkiui tarptautiniu mastu. Aktyviai atstovausime Lietuvos ūkininkų, kaimo verslininkų ir maisto produktų gamintojų interesams Europos ir pasaulio valstybėse, tarptautinėse organizacijose. Reklamuosime lietuvišką prekę ir sieksime didžiausios naudos šalies ekonomikai.

Stiprinsime žemės ūkio ir maisto produktų stebėjimo sistemą. Užtikrinsime, kad vartotojai būtų nuolat informuojami apie kainų pokyčius, viešinsime sutarčių maisto tiekimo grandinėje vykdymo praktiką. Seksime, kad į rinką patektų tik saugūs, kokybiški žemės ūkio ir maisto produktai, kad kuo daugiau jų būtų ekologiški. Šalinsime netarifinius užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais apribojimus, plėtosime tarptautinį bendradarbiavimą.

14.2 Veiklos ir valdymo efektyvumas

LR Žemės ūkio ministerijos sistemą lydintys skandalai tikrai patvirtina faktus apie giliai įsišaknijusią nomenklatūrinę administravimo tradiciją ir biurokratinį valdymo stilių. Ir ministerijos, ir jau pavaldžių įstaigų vadovams, panašu, mažai rūpi kaimo žmonių problemos, jie nesijaučia atsakingi už darbo rezultatus, o dažnai ir nežino kokių rezultatų siekia. Tai sudaro prielaidas neskaidrumui, nepotizmui, korupcijai, kas daro žalą ir kaimui, ir Lietuvai.

Todėl Liberalų sąjūdis siūlo didinti LR Žemės ūkio ministerijos skaidrumą ir efektyvumą, depolitizuoti ministerijai pavaldžių įstaigų veiklą ir pasiekti konkrečių rezultatų įgyvendinant projektus ir reformas.

Depolitizuosime įstaigų darbą ir didinsime skaidrumą. Vykdydysime LR Žemės ūkio ministerijai pavaldžių institucijų veiklos peržiūrą, atsisakysime valstybei nebūdingų vykdyti funkcijų, jas perduodant verslui. Dalį žemės tvarkymo funkcijų perleisime savivaldybėms.

Stiprinsime atsakomybę už rezultatus. Įvesime LR Žemės ūkio ministerijai pavaldžių institucijų, įmonių ir organizacijų, nepriklausomai nuo jų juridinės formos, vadovų kadencijas, nustatysime maksimalų jų skaičių, užtikrinsime efektyvų LR Žemės ūkio ministerijos struktūrinių padalinių vadovų veiklos vertinimą.

Tobulinsime kontroliuojančių institucijų veiklą. Peržiūrėsime teisės aktus, atsisakydami biurokratinių suvaržymų, mažindami administracinę naštą ir perteklinį reguliavimą, sudarydami vienodas konkurencines sąlygas. Sieksime, kad pareigūnai pirmiausia patartų ir padėtų spręsti kylančias problemas.

14.3 Vieta, kur gera gyventi

Atotrūkis tarp kaimo ir miesto išlieka didelis – nepavyksta susidoroti su iššūkiais, kaip užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą kaimo vietovėse, kaip sustabdyti demografijos pokyčius, o tai lemia prastėjančią gyventojų gerovę. Neįteisintos ir menkai įtraukiamos socialinio verslo ir bendruomenių iniciatyvos, sprendžiant kaimo vietovių socialines problemas. Sprendimai dėl viešųjų paslaugų teikimo organizavimo priimami ne atsižvelgiant į konkrečios kaimo vietovės situaciją ir poreikius.

14.3.1 Didinti kaimo gerovę

Auginti verslumą. Remsime bendruomeninio ir privataus verslo projektus, didinančius būtiniausių paslaugų kaimo gyventojams prieinamumą. Palaikysime socialinio verslo iniciatyvas, didinsime savanoriško darbo prestižą.

Gerinsime infrastruktūrą. Palaikysime kaimo vietovėse esančio kelių tinklo kokybę, gerinsime internetinį ryšį, susisiekimo galimybes.

Įteisinsime bendruomeninių organizacijų statusą, apibrėšime jų vaidmenį vietos savivaldos sistemoje. Tarsimės su bendruomeninėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, priimant sprendimus dėl kaimo vystymo, ypač viešosios infrastruktūros plėtojimo, kad kuo geriau būtų įvertinti skirtingų regionų ir jų gyventojų poreikiai.